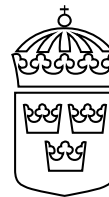

Regeringens proposition

2024/25:45

Utökade skyldigheter att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

Prop.
2024/25:45

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 7 november 2024

Ebba Busch

Elisabeth Svantesson
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att de uppgiftsskyldigheter som regleras i lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten ska kompletteras i vissa avseenden för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utföra sin verksamhet med bl.a. dataanalyser och urval samt granskningar på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. I propositionen föreslås även att Utbetalningsmyndigheten ska få tillgång till det s.k. konto- och värdefackssystemet för att på ett effektivare sätt kunna hämta in de uppgifter om fysiska eller juridiska personers förhållande till kreditinstitut som myndigheten har rätt att ta del av.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2025.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.....	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem	6
3	Ärendet och dess beredning	7
4	Utökade uppgiftsskyldigheter	7
4.1	Uppgifter av betydelse för administrationen av systemet med transaktionskonto.....	8
4.2	Uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval	9
4.3	Återkoppling på underrättelser	13
4.4	Verkställighetsföreskrifter	19
4.5	Skyddet av den personliga integriteten.....	20
5	Tillgång till uppgifter genom konto- och värdefackssystemet	25
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	28
7	Konsekvenser.....	28
7.1	Syftet med förslagen.....	28
7.2	Alternativa lösningar och konsekvenser av att inte genomföra förslagen.....	29
7.3	Konsekvenser för enskilda och företag	30
7.4	Konsekvenser för den offentliga sektorn.....	30
7.5	Beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslagen kan utvärderas.....	32
7.6	Övrigt	32
8	Författningskommentar.....	32
8.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.....	32
8.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem	36
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Kompletterande författningsförslag avseende Utbetalningsmyndigheten.....	37
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	38
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	41
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	42
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 november 2024	44

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2024/25:45

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

dels att 2 och 3 §§ och rubriken närmast före 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 11 §, och närmast före 11 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Uppgifter av betydelse för utbetalningar via systemet med transaktionskonto

De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto enligt lagen (2023:454) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera *utbetalningarna*.

Föreslagen lydelse

Uppgifter av betydelse för administrationen av systemet med transaktionskonto

2 §

De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto enligt lagen (2023:454) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera *systemet med transaktionskonto*.

3 §

Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om

1. beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd,

1. beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd *och de omständigheter som har legat till grund för ett sådant beslut eller som har haft betydelse för verkställigheten av det*,

2. kontaktuppgifter för fysiska och juridiska personer som omfattas av ett beslut om ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd samt uppgivna kontaktpersoner och ombud, och

3. arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, sökande och kontaktuppgifter till dessa, i de fall uppgifterna gäller arbetsgivarintyg.

Arbetsförmedlingen ska även lämna uppgifter om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen samt företrädare, kontaktpersoner och kontaktuppgifter för dessa.

Arbetslöshetskassorna ska även lämna uppgifter om ägande, ledningsuppdrag och annat engagemang i en näringsverksamhet som sökanden har lämnat vid en anmälan om arbetslöshet samt identifikations- och kontaktuppgifter för näringsverksamheten.

Återkoppling på underrättelser

11 §

En statlig myndighet eller en arbetslöshetskassa som har mottagit en underrättelse från Utbetalningsmyndigheten om en felaktig utbetalning ska på begäran lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av underrättelsen och resultatet av dessa.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2025.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem

Härigenom föreskrivs att 3 a § lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §¹

Följande myndigheter ska, om de enligt annan författning har rätt att begära att få ta del av uppgifterna, få tillgång till uppgifter genom konto- och värdefackssystemet:

1. Skatteverket för att

- utföra revision och annan kontrollverksamhet,
- fullgöra Sveriges åtaganden att lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om beskattning eller andra avtal som medför en skyldighet att lämna upplysningar i skatteärenden, *och*

2. Kronofogdemyndigheten för att

- utreda om någon har egendom som kan tas i anspråk för utmätning, kvarstad eller betalningssäkring,
- utöva tillsyn över meddelade näringsförbud,
- fullgöra Sveriges åtaganden vid gränsöverskridande unionsförfaranden i fråga om kvarstad på bankmedel i mål och ärenden av privaträttslig natur,
- lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om informationsutbyte mellan medlemsstaternas socialförsäkringsinstitutioner.

– fullgöra Sveriges åtaganden att lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om beskattning eller andra avtal som medför en skyldighet att lämna upplysningar i skatteärenden, *och*

3. *Utbetalningsmyndigheten för att genomföra fördjupade granskningar.*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2025.

Regeringen beslutade den 3 mars 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag och vidta nödvändiga åtgärder i syfte att förbereda och genomföra bildandet av en ny myndighet, Utbetalningsmyndigheten (dir. 2022:8). Utredningen, benämnd Utredningen om inrättande av Utbetalningsmyndigheten, hade bl.a. i uppdrag att lämna nödvändiga författningsförslag med anledning av inrättandet av myndigheten, i den mån det fanns behov av detta utöver de förslag som då bereddes i Regeringskansliet med anledning av betänkandet Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2020:35). Den 26 oktober 2023 lämnade utredningen promemorian Kompletterande författningsförslag avseende Utbetalningsmyndigheten (fortsättningsvis benämnd promemorian) till Regeringskansliet (Finansdepartementet). En sammanfattning av promemorian i relevanta delar finns i *bilaga 1* och promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2023/00880).

I denna proposition behandlas lagförslagen i promemorian.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 26 september 2024 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslag som överensstämmer med lagförslagen i denna proposition. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*. Regeringen har följt Lagrådets synpunkter, som behandlas i avsnitt 4.1.

4 Utökade uppgiftsskyldigheter

Inrättandet av Utbetalningsmyndigheten är ett led i regeringens arbete för att motverka felaktiga utbetalningar och brottslighet riktad mot välfärdssystemen. Myndighetens övergripande uppdrag är att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Uppdraget ska genomföras huvudsakligen genom systemövergripande dataanalyser och urval, granskningar samt administration av utbetalningar i ett system med transaktionskonto. För att detta ska vara möjligt är Utbetalningsmyndigheten beroende av uppgifter från de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna.

I propositionen Utbetalningsmyndigheten (prop. 2022/23:34) behandlades bl.a. behovet av uppgiftsskyldighet till Utbetalningsmyndigheten. Regeringens förslag och bedömningar baserades då på förslagen och bedömningarna i betänkandet Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2020:35). Utredningen om inrättande av Utbetalningsmyndigheten (Fi 2022:01), nedan benämnd utredningen, har därefter under sitt arbete konstaterat att det finns ett behov av att komplettera uppgiftsskyldigheterna i vissa fall för att Utbetalningsmyn-

digheten ska kunna utföra sin verksamhet på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

4.1 Uppgifter av betydelse för administrationen av systemet med transaktionskonto

Regeringens förslag: Uppgiftsskyldigheten som avser uppgifter av betydelse för utbetalningar via systemet med transaktionskonto ska förtydligas så att det framgår att de uppgiftsskyldiga myndigheterna ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera systemet med transaktionskonto och inte endast för att administrera utbetalningarna.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Försäkringskassan*, som är den enda remissinstansen som yttrar sig över förslaget, anser att den aktuella bestämmelsen lämpligen kan ändras på föreslaget sätt under förutsättning att Utbetalningsmyndigheten behöver den typen av uppgifter som anges i promemorian.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2 § lagen (2023:454) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska Utbetalningsmyndigheten administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar från statliga myndigheter. De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto ska enligt 2 § lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten (uppgiftsskyldighetslagen) lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som myndigheten behöver för att administrera utbetalningarna. Av förarbetena framgår att syftet med uppgiftsskyldigheten är att Utbetalningsmyndigheten ska kunna fullgöra sin uppgift att administrera systemet med transaktionskonto, vilket bl.a. omfattar att göra de utbetalningar som ska ske genom systemet (prop. 2022/23:34 s. 83 och 84).

Enligt utredningen behöver Utbetalningsmyndigheten inom ramen för sin administration av systemet med transaktionskonto t.ex. inrätta och förvalta olika funktioner och processer som stödjer transaktionskontots funktionalitet och ändamålsenlighet. Utbetalningsmyndigheten kommer även att behöva vissa uppgifter för att uppfylla sin serviceskyldighet gentemot allmänheten. Eftersom uppgiftsskyldigheten i 2 § uppgiftsskyldighetslagen enligt sin ordalydelse är begränsad till uppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver för att administrera utbetalningarna, och inte hela systemet med transaktionskonto, kan bestämmelsen uppfattas som att Utbetalningsmyndigheten inte har rätt att få del av de uppgifter som myndigheten behöver för systemets inrättande och förvaltning samt för att uppfylla serviceskyldigheten gentemot allmänheten.

Transaktionskontot och dess funktioner kommer att inrättas stegvis och utbetalningarna kommer inte fullt ut att administreras via systemet förrän den 1 januari 2027. Det innebär att den nuvarande utformningen av uppgiftsskyldigheten kan leda till att Utbetalningsmyndigheten inte får del av de uppgifter som krävs för systemets inrättande och förvaltning,

eftersom dessa åtgärder behöver vidtas redan innan utbetalningarna börjar administreras via systemet.

Det bör därför förtydligas att uppgiftsskyldigheten i 2 § uppgiftsskyldighetslagen omfattar de uppgifter som behövs för Utbetalningsmyndighetens administration av systemet med transaktionskonto. En sådan utformning av uppgiftsskyldigheten säkerställer att Utbetalningsmyndigheten får del av de uppgifter som myndigheten behöver för administrationen av systemet, vilket redan från början har varit avsikten med uppgiftsskyldigheten.

När den nuvarande bestämmelsen infördes angavs det i författningskommentaren att det inte bör krävas någon uttrycklig begäran från Utbetalningsmyndigheten i varje enskilt fall för att uppgiftslämnande ska ske, men att en rutinmässig överföring av uppgifter alltid behöver föregås av någon form av begäran eller kontakt från Utbetalningsmyndigheten i anslutning till att en rutin för överföringen upprättas (prop. 2022/23:34 s. 194). *Lagrådet* anser att det är otydligt vilka ytterligare uppgifter det är tänkt att myndigheterna ska lämna och att det bör förtydligas hur det tidigare uttalandet om hur uppgiftslämnandet ska gå till förhåller sig till de nya uppgifterna. Som *Lagrådet* anför kan detta tydliggöras i författningskommentaren.

Förslaget innebär att uppgiftsskyldighetens omfattning förtydligas. Konsekvenserna för den personliga integriteten har behandlats vid införandet av uppgiftsskyldigheten (prop. 2022/23:34 s. 161–167).

4.2 Uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval

Regeringens förslag: Skyldigheten för Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd ska utökas och även gälla de omständigheter som har legat till grund för ett sådant beslut eller som har haft betydelse för verkställigheten av det.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att uppgiftsskyldigheten ska utökas till att avse omständigheter som rör ett beslut som rör en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. *Försäkringskassan* anser att förslaget är otydligt och att uppgiftsskyldigheten bör preciseras så att den avser uppgifter som har haft betydelse för utgången av ett beslut och uppgifter om verkställigheten av ett beslut. *Centrala studiestödsnämnden (CSN)* framför liknande synpunkter och tillägger att förbudet i 8 § studiestödsdatalagen (2009:287) mot att söka i registren efter uppgifter om inkomst och förmögenhet hindrar CSN från att lämna vissa uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. *Pensionsmyndigheten* anser att det inte är tydligt om tekniska data, såsom digitala autentiseringsuppgifter eller liknande, kan klassificeras som omständigheter som rör ett beslut avseende ekonomiska förmåner och

stöd. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF)* framhåller att när det gäller arbetslöshetskassornas verksamhet är det endast handlingar i ärenden om arbetslöshetsersättning och medlemsavgift för arbetslös medlem som är allmänna, men bedömer att det inte utgör ett hinder för uppgiftslämnandet. *Skatteverket* noterar att uttrycket ”omständigheter som rör ett beslut” enligt promemorian även ska omfatta handläggningsåtgärder och delbeslut under ett ärendes gång, t.ex. om fastställande av inkomst för personer som är bosatta utomlands eller uppgift om sammanlagda utgifter som beaktas i ett ärende. Eftersom det är Skatteverket som fattar beslut om beskattningsbar samt pensionsgrundande inkomst och myndigheten inte omfattas den aktuella uppgiftsskyldigheten är det enligt Skatteverket oklart vad som avses.

Skälen för regeringens förslag

Det finns behov av fler uppgifter som rör beslut om stöd och förmåner

Enligt 3 § första stycket 1 uppgiftsskyldighetslagen ska Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd. Uppgiftsskyldigheten gäller enligt 8 § samma lag i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval.

I författningskommentaren till bestämmelsen i 3 § första stycket 1 uppgiftsskyldighetslagen anges att uppgiftsskyldigheten omfattar beslut om att bevilja eller avslå en ansökan om förmån eller stöd samt beslut om ändring, omprövning eller återkrav avseende dessa (prop. 2022/23:34 s. 195). Uppgiftsskyldigheten omfattar även beslut under handläggning som är av betydelse för om förmånen eller stödet ska beviljas, t.ex. beslut om sjukpenninggrundande inkomst eller beslut om att den enskilde är försäkrad för bosättning eller arbete. I författningskommentaren anges vidare att det i regel endast är själva beslutsmeningen som Utbetalningsmyndigheten har behov av att ta del av och inte skälen för beslutet, även om viss kompletterande information kan behöva lämnas.

Inom ramen för utredningens arbete med att inrätta Utbetalningsmyndigheten har det visat sig att bestämmelsens utformning tillsammans med nämnda förarbetsuttalanden har skapat en osäkerhet hos de uppgiftsskyldiga myndigheterna och arbetslöshetskassorna om vilka uppgifter som ska lämnas ut. Uppgiftsskyldigheten riskerar enligt utredningen att uppfattas så att den enbart avser uppgifterna i beslutsmeningen, som oftast inte innehåller tillräckliga uppgifter om omständigheterna kring beslutet för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utföra sitt uppdrag och göra den analys och granskning som krävs. De uppgifter som Utbetalningsmyndigheten enligt utredningen därutöver kan behöva ta del av är t.ex. uppgifter i en ansökan och i olika typer av intyg som ligger till grund för ett beslut. Det kan även handla om uppgifter som har inkommit i ett ärende under ärendets gång eller uppgifter om vad som har förekommit i ärendet och som har haft betydelse för utgången.

Regeringen anser att det är viktigt att Utbetalningsmyndigheten har goda förutsättningar att bedriva ett effektivt arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Detta arbete sker främst genom systemövergripande dataanalyser och urval samt

granskningar. Utbetalningsmyndigheten ska komplettera det kontrollarbete som genomförs av de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna. De verktyg som Utbetalningsmyndigheten har tillgång till innebär ökade möjligheter att upptäcka felaktiga utbetalningar och brottslighet som de enskilda myndigheterna har svårt att upptäcka var för sig eller tillsammans, som t.ex. avancerade angrepp mot välfärdssystemen. En grundläggande förutsättning för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna leva upp till de förväntningar som ställs på den i detta avseende, är att myndigheten i tillräcklig utsträckning kan ta del av de uppgifter som är nödvändiga för att myndighetens dataanalyser och urval ska hålla hög kvalitet. Detta inkluderar relevanta uppgifter om de utbetalande myndigheternas och arbetslöshetskassornas beslut som rör ekonomiska förmåner och stöd.

Felaktiga utbetalningar som de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna har svårt att upptäcka själva kan t.ex. vara sådana som orsakas av att den som ansöker om en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd lämnar oriktiga uppgifter i sin ansökan, som styrks av falska eller manipulerade intyg. Oriktiga intyg är enligt utredningen mer vanligt förekommande vid kvalificerad brottslighet och är dessutom oftast svåra att upptäcka för många av de beslutande myndigheterna. Utan uppgifter från ansökan eller om innehållet i intygen är det inte möjligt för Utbetalningsmyndigheten att avgöra om oriktiga uppgifter i dessa har lett till en felaktig utbetalning. Även uppgifter om verkställigheten av ett beslut, såsom hur utbetalningen har genomförts – på vilket sätt och till vilket konto eller till vilken mottagare – är enligt utredningen information som behövs för att möjliggöra effektiva analyser.

Mot denna bakgrund anser regeringen att Utbetalningsmyndigheten, i syfte att åstadkomma mer effektiva och träffsäkra dataanalyser och urval, behöver fler uppgifter avseende beslut som rör ekonomiska stöd eller ekonomiska förmåner än vad nuvarande reglering medger. Mer träffsäkra dataanalyser och urval leder till bättre urvalsträffar, vilket i sin tur kan förväntas underlätta den inledande granskning som Utbetalningsmyndigheten ska utföra enligt 2 kap. 1 § lagen (2023:455) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar (granskningslagen). Även om bestämmelsen nyligen har införts är det naturligt att den nya myndighetens alla behov inte har kunnat förutses, utan att de blir tydliga först efter att arbetet med att inrätta myndigheten och utforma modellerna för dataanalyser och urval har inletts. Uppgiftsskyldigheten bör därför utökas till att omfatta fler uppgifter om ekonomiska stöd och ekonomiska förmåner än själva besluten.

Hur bör en utökad uppgiftsskyldighet utformas?

Regeringen anser inte att utredningens författningsförslag är tillräckligt tydligt i fråga om vilka uppgifter som omfattas. Uppgiftsskyldigheten bör inte omfatta vilka uppgifter som helst avseende beslut som rör ekonomiska förmåner eller stöd. Den behöver därför preciseras. En precisering är också av stor betydelse för att de uppgiftsskyldiga myndigheterna ska ha ett tydligt rättsligt stöd för sitt uppgiftslämnande, särskilt mot bakgrund av att många av de aktuella uppgifterna kan omfattas av sekretess. Regeringen anser, i likhet med vad bl.a. *Försäkringskassan* framför, att en utökad

uppgiftsskyldighet bör omfatta uppgifter om omständigheter som har påverkat utgången i ärendet, dvs. som har legat till grund för beslutet. Det kan exempelvis handla om uppgifter i intyg och medicinska underlag, inkomstuppgifter eller uppgifter om bosättning. Eftersom felaktiga utbetalningar även kan upptäckas med hjälp av uppgifter som används i verkställighetskedet, delar regeringen utredningens uppfattning att en utökad uppgiftsskyldighet också bör omfatta uppgifter om omständigheter som har haft betydelse för verkställigheten av ett beslut som rör en förmån eller ett stöd. Regeringen anser, i likhet med Försäkringskassan, att detta bör framgå av lagtexten. Omständigheter som har haft betydelse för verkställigheten kan t.ex. avse uppgifter om hur utbetalningen har genomförts och till vilket konto eller till vilken mottagare.

Ett ärende kan innehålla handlingar med uppgifter som inte har betydelse för beslutet, t.ex. ett yttrande som inte innehåller några argument i sak eller ett intyg som avser en period som inte omfattas av beslutet. Uppgifter i handlingar som har diarieförts i ett ärende om en förmån eller ett stöd, men som inte bedöms ha någon relevans för myndighetens eller arbetslöshetskassans prövning bör inte omfattas av den utökade uppgiftsskyldigheten.

Uppgiftsskyldigheten bör omfatta uppgifter som finns tillgängliga hos den utlämnande myndigheten eller arbetslöshetskassan (jfr prop. 2022/23:34 s. 195). Det innebär att sådana beslut som *Skatteverket* tar upp om t.ex. fastställande av inkomst kan vara uppgifter som har hämtats in och legat till grund för beslutet i ärenden om ekonomiska förmåner eller stöd hos den utlämnande myndigheten eller arbetslöshetskassan, och som därmed omfattas av uppgiftsskyldigheten trots att beslutet inte har fattats där.

Som *Pensionsmyndigheten* påpekar skulle även digitala autentiseringsuppgifter eller andra tekniska data kunna omfattas av den utökade uppgiftsskyldighet som nu föreslås, under förutsättning att uppgifterna har legat till grund för beslutet eller haft betydelse för verkställigheten av det. Regeringen konstaterar att i vart fall sådana tekniska data som används för att identifiera vem som är stödmottagare i normalfallet får anses vara uppgifter som har legat till grund för ett beslut som rör en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd eller har haft betydelse för verkställigheten av det. Det är dock inte möjligt att närmare förutse vilka uppgifter i form av tekniska data som kan ligga till grund för ett beslut eller ha betydelse för verkställigheten och som Utbetalningsmyndigheten kan komma att behöva för sina dataanalyser och urval. Det betyder att så länge en uppgift finns tillgänglig hos den utlämnande myndigheten eller arbetslöshetskassan, och myndigheten eller arbetslöshetskassan bedömer att den har legat till grund för beslutet i ärendet eller haft betydelse för verkställigheten av beslutet bör uppgiften omfattas av den utökade uppgiftsskyldigheten.

De uppgiftsskyldiga myndigheterna och arbetslöshetskassorna behöver vid uppgiftslämnandet förhålla sig till de s.k. registerförfattningar som innehåller sektorspecifika bestämmelser om personuppgiftsbehandling. Som CSN framhåller kan dessa författningar bl.a. innehålla begränsningar av vilka sökningar som får göras i en uppgiftssamling. En särskild utredare har av regeringen fått i uppdrag att bl.a. analysera behovet av ändringar i CSN:s registerförfattningar för att förbättra myndighetens förutsättningar

att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott (dir. 2024:36). I uppdraget ingår att se över bestämmelserna om sökbegränsningar i studiestödsdatalagen. Frågan om CSN:s möjligheter att söka efter vissa uppgifter som Utbetalningsmyndigheten kan efterfråga behandlas därför inte i detta lagstiftningsärende.

Uppgiftsskyldigheten är inte begränsad till uppgifter som finns i allmänna handlingar. Regeringen konstaterar därför, i likhet med *IAF*, att arbetslöshetskassorna kan lämna ut uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten oavsett om dessa finns i ett ärende om arbetslöshetsersättning respektive medlemsavgift eller inte. Eftersom arbetslöshetsersättning är det enda ekonomiska stöd som arbetslöshetskassorna beslutar om är det dock osannolikt att Utbetalningsmyndigheten kommer att behöva några andra uppgifter än de som finns i allmänna handlingar i sådana ärenden.

Sammantaget bedömer regeringen att bestämmelsen i 3 § första stycket 1 uppgiftsskyldighetslagen om en skyldighet för de beslutande myndigheterna att lämna uppgifter om beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd bör utökas till att gälla även omständigheter som har legat till grund för ett sådant beslut eller har haft betydelse för verkställigheten av det.

Den utökade uppgiftsskyldighetens konsekvenser för den personliga integriteten behandlas i avsnitt 4.5.

4.3 Återkoppling på underrättelser

Regeringens förslag: En statlig myndighet eller en arbetslöshetskassa som har mottagit en underrättelse från Utbetalningsmyndigheten om en felaktig utbetalning ska på begäran lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av underrättelsen och resultatet av dessa.

Regeringens bedömning: Statliga myndigheter eller arbetslöshetskassor bör inte vara skyldiga att till Utbetalningsmyndigheten lämna ytterligare uppgifter med anledning av myndighetens underrättelser.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att uppgiftsskyldigheten även ska omfatta uppgifter om en enskild aktör, ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter som förekommer i flera olika underrättelser, om Utbetalningsmyndigheten har ett särskilt behov av uppgifterna i sin verksamhet med dataanalyser och urval eller inledande och fördjupade granskningar.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har inga synpunkter på förslaget. Flera remissinstanser framför dock kritik mot förslagets utformning och omfattning. *Försäkringskassan* anser inte att det är tydligt att alla uppgifter som anges vara av intresse för Utbetalningsmyndigheten omfattas av utredningens författningsförslag, som t.ex. uppgifter om fällande eller friande domar, om det har rört sig om allvarlig brottslighet eller ringa samt om det har funnits uppsåt eller inte. Myndigheten framhåller också att den inte gör någon självständig bedömning av uppsåt eller allvarlighetsgrad i fråga om misstänkta brott samt att utredningen avslutas hos myndigheten i samband med brottsanmälan. När det gäller uppgifter om en enskild aktör, ett visst brottsligt tillväga-

gångssätt eller andra oegentligheter anför Försäkringskassan att det inte är självklart att den typ av sammanställda uppgifter som avses faktiskt finns hos myndigheten eller med en rimlig arbetsinsats kan tas fram. *Skatteverket* framför liknande synpunkter som Försäkringskassan när det gäller möjligheten att lämna uppgifter om misstanke om brott och uppsåt. Skatteverket anser vidare att det behöver förtydligas hur bestämmelsen ska tillämpas på de underrättelser som lämnas till Skatteverket med stöd av 3 kap. 5 § granskningslagen, eftersom ett beslut om skatt eller avgift inte alltid leder till en utbetalning. Myndigheten efterfrågar också förtydliganden i fråga om hur arkivbildningen och registreringen hos myndigheterna ska hanteras.

Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan anser att det behöver förtydligas vad det innebär att återkoppling på underrättelser ska lämnas på begäran, när det i promemorian anges att återkoppling på ärendenivå behöver ske på samtliga underrättelser. Pensionsmyndigheten påpekar att en specifik begäran vid varje utlämnande kan medföra en administrativ börda för både den som ska lämna ut uppgifter och för Utbetalningsmyndigheten. CSN anför att det är tveksamt om förslaget ger stöd för att myndigheten ska kunna lämna ut ärendeakter avseende enskilda personer i de fall det handlar om ett visst brottsligt tillvägagångssätt. Myndigheten konstaterar också att förslagets utformning utesluter att Utbetalningsmyndigheten kan få återkoppling om åtgärder som CSN har vidtagit på eget initiativ. CSN ställer sig vidare frågande till hur den utlämnande myndigheten ska kunna bedöma om Utbetalningsmyndigheten har ett särskilt behov av uppgifter om en enskild aktör, ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter.

Flera remissinstanser, bl.a. *Migrationsverket*, framför att återkopplingskyldigheten kommer att vara resurskrävande och medföra kostnader för utveckling och anpassning av ärendesystem och it-miljöer.

Företagarna och *Sveriges A-kassor* ser ett behov av förtydliganden om vad som gäller vid en begäran att få del av uppgifter som inte finns i allmänna handlingar.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Utbetalningsmyndighetens underrättelser om felaktiga utbetalningar

Utbetalningsmyndighetens arbete med dataanalyser och urval samt granskningar kommer att resultera i att myndigheten identifierar ett antal utbetalningar som kan antas vara felaktiga. I Utbetalningsmyndighetens uppgifter ingår att i sådana fall skicka en underrättelse till den myndighet eller arbetslöshetskassa som har beslutat om utbetalningen. En underrättelse kan skickas med stöd av antingen lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen eller granskningslagen.

Utbetalningsmyndigheten ska enligt 3 kap. granskningslagen underrätta berörda aktörer om både felaktiga utbetalningar och felaktiga uppgifter eller andra förhållanden. Den nu föreslagna uppgiftsskyldigheten omfattar emellertid endast underrättelser om felaktiga utbetalningar. Sådana underrättelser regleras i lagens 3 kap. 1 och 5 §§ och avser fördjupade granskningar respektive beslut om en skatt eller en avgift. Att en underrättelse om en fördjupad granskning avser en felaktig utbetalning följer av att en

sådan granskning enligt 2 kap. 3 § granskningslagen ska inledas först när det finns anledning att anta att det har skett en felaktig utbetalning. Att ett felaktigt beslut om en skatt eller en avgift ska anses utgöra en felaktig utbetalning trots att ett sådant beslut, som *Skatteverket* påpekar, inte alltid leder till en utbetalning följer av 1 kap. 2 § granskningslagen. Under rättelser enligt 3 kap. 5 § granskningslagen som avser felaktiga registreringar i beskattningsverksamheten omfattas dock inte av förslaget, då felaktiga registreringar inte anses utgöra felaktiga utbetalningar enligt granskningslagen.

Det finns ett behov av återkoppling på underrättelserna

Det är den beslutande myndighetens eller arbetslöshetskassans uppgift att vid behov ompröva sitt beslut samt framställa återkrav och vidta liknande åtgärder med anledning av informationen från Utbetalningsmyndigheten (prop. 2022/23:34 s. 60). Utbetalningsmyndigheten har dock enligt det befintliga regelverket ingen insyn i, eller information om, vad myndighetens underrättelser leder till. Enligt utredningen är det viktigt för Utbetalningsmyndigheten att få återkoppling från myndigheterna och arbetslöshetskassorna om vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av en underrättelse om en misstänkt felaktig utbetalning i ett enskilt ärende och resultatet av dessa åtgärder. Återkopplingen behövs för att myndigheten ska kunna utveckla och effektivisera sin verksamhet med dataanalyser och urval samt granskning. Genom återkopplingen kan myndigheten t.ex. utveckla sin förmåga att göra träffsäkra analysmodeller, säkerställa god utredningskvalitet samt utvärdera och rapportera resultaten av den egna verksamheten. Enligt utredningen kan Utbetalningsmyndigheten också få ytterligare information om problematiken kring felaktiga utbetalningar, t.ex. om luckor i systemen som utnyttjas i brottsligt syfte. Det är dessutom av stor betydelse för Utbetalningsmyndigheten att få information om vilka av de misstänkt felaktiga utbetalningarna som faktiskt är korrekta.

Frågan om behovet av återkoppling på Utbetalningsmyndighetens underrättelser uppmärksammades i samband med införandet av uppgiftsskyldighetslagen. Regeringen anförde då att den kunde se vissa fördelar med sådan återkoppling, men bedömde att det skulle innebära ett ökat intrång i enskildas personliga integritet. Regeringen konstaterade vidare att det inte fanns något beredningsunderlag för att införa en sådan bestämmelse (prop. 2022/23:34 s. 61).

Det är centralt att Utbetalningsmyndighetens systemövergripande dataanalyser och urval samt granskningar håller så hög kvalitet att de fångar upp sådana fel som myndigheterna inte själva har kunnat upptäcka, såsom misstänkt brottslighet eller mera omfattande och systematiska fel. För att säkerställa detta är det avgörande att Utbetalningsmyndigheten får veta om de urvalsträffar som har genererats i verksamheten med dataanalyser och urval är relevanta för de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna, och om analysmodellerna har lyckats identifiera felaktiga utbetalningar eller inte. Utan återkoppling är möjligheten att utveckla modellerna begränsad. Regeringen delar därför utredningens bedömning att Utbetalningsmyndigheten behöver få återkoppling i fråga om hur

underrättelserna om felaktiga utbetalningar har hanterats av de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna.

Återkopplingen bör omfatta vidtagna åtgärder och resultatet av dessa

Som framgår ovan är det huvudsakliga skälet för att införa en skyldighet att lämna återkoppling på Utbetalningsmyndighetens underrättelser att myndigheten behöver veta om en enskild underrättelse har innehållit rätt och relevant information. Regeringen anser därför, i likhet med utredningen, att de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna till Utbetalningsmyndigheten bör lämna uppgifter om vilka åtgärder som vidtagits med anledning av underrättelserna. Åtgärder bör i detta sammanhang omfatta t.ex. ytterligare utredning eller granskning som myndigheten eller arbetslöshetskassan har utfört, eller fortsatt handläggning på annat sätt. Om inga åtgärder har vidtagits bör uppgift lämnas om det.

Utbetalningsmyndigheten har därutöver ett behov av att få information om resultatet av de vidtagna åtgärderna, t.ex. om en granskning har lett till ett beslut om återkrav, om fortsatta utbetalningar har stoppats eller om en brottanmälan har upprättats. Återkoppling om resultatet bör, i förekommande fall, även innefatta information om att en utbetalning har bedömts vara korrekt.

Uppgiftsskyldigheten bör dock endast omfatta sådana uppgifter som de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna har tillgång till i sin verksamhet. Skyldigheten att lämna uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagits och resultatet av dessa innebär alltså inte ett krav på att myndigheterna ska vidta ytterligare åtgärder eller göra bedömningar som inte är en del av den ordinarie kontrollverksamheten enbart i syfte att ta fram information som kan vara av intresse för Utbetalningsmyndigheten. Det innebär, precis som *Försäkringskassan* och Skatteverket framhåller, att uppgifter som t.ex. rör svårighetsgraden av ett misstänkt brott, uppsåtsbedömningar eller om en brottanmälan har lett till en friande eller fällande dom i de flesta fall inte kommer att kunna lämnas till Utbetalningsmyndigheten. Om den beslutande myndigheten eller arbetslöshetskassan med anledning av en underrättelse har anmält ett misstänkt brott, och därefter ändå har följt upp, eller fått information om, att anmälan har lett till lagföring och i så fall hur gärningen har bedömts bör detta emellertid räknas som en åtgärd eller ett resultat av en åtgärd som bör ingå i återkopplingen till Utbetalningsmyndigheten.

Uppgiftsskyldigheten är inte begränsad till uppgifter som finns i allmänna handlingar, vilket *Företagarna* och *Sveriges A-kassor* har efterfrågat ett förtydligande av (se även avsnitt 4.2).

Sammanfattningsvis bör uppgiftsskyldigheten avse uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av en underrättelse om en misstänkt felaktig utbetalning och resultatet av dessa.

Återkopplingen bör inte omfatta ytterligare uppgifter

Utredningen har föreslagit att Utbetalningsmyndigheten även ska få uppgifter om en enskild aktör, ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter som förekommer i flera olika underrättelser, om myndigheten har ett särskilt behov av uppgifterna i sin verksamhet med dataanalyser och urval eller inledande och fördjupade granskningar. En

enskild aktör kan vara exempelvis en person, ett företag eller ett nätverk. Uppgifter om ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter skulle enligt utredningen kunna avse en beskrivning av formerna för det brottsliga tillvägagångssättet eller hur det tar sig uttryck. Det skulle handla om en generell beskrivning av ett beteende eller samband som leder till återkommande felaktiga utbetalningar. Även övergripande mönster eller systematik avseende andra oegentligheter skulle kunna omfattas. Utredningen bedömer att uppgifter om enskilda aktörer skulle behöva lämnas maximalt fem gånger per år och uppgifter om ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter ännu mer sällan, sannolikt inte ens varje år.

Enligt utredningen skulle Utbetalningsmyndigheten med stöd av uppgifter om enskilda aktörer kunna bedöma om en underrättelse har innehållit tillräcklig och relevant information för att en beslutande myndighet eller arbetslöshetskassa ska kunna vidta åtgärder. Utredningen anser vidare att uppgifter om ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter är av avgörande vikt för fortsatt identifiering av nya eller ännu okända aktörers brottsliga upplägg. De efterfrågade uppgifterna skulle också kunna användas för att identifiera, förfina eller utveckla nya analysmodeller samt utveckla granskningsmetoder och granskningsprocesser.

Regeringen delar i och för sig uppfattningen att det är av stor vikt att olika brottsliga upplägg och återkommande tillvägagångssätt som används för att missbruka välfärdssystemen kan identifieras. Som konstateras i rapporten Myndighetsgemensam lägesbild organiserad brottslighet 2023 är bruket av förfalskade, manipulerade och osanna dokument, intyg och handlingar som registreras hos svenska myndigheter i kriminellt syfte omfattande. Sådana felaktiga eller falska uppgifter som har registrerats hos en myndighet kan ligga till grund för ett beslut eller registrering hos en annan myndighet, vilket innebär att effekterna sprids till flera delar av välfärdssystemen (s. 18). Många av de mer avancerade angreppen mot välfärdssystemen omfattar utnyttjande av flera olika ersättningar och stöd parallellt. För att kunna upptäcka och förhindra sådant utnyttjande krävs systemövergripande analyser, som kompletterar de beslutande myndigheternas och arbetslöshetskassornas eget kontrollarbete. Detta är också en viktig del av syftet med Utbetalningsmyndighetens verksamhet. Regeringen anser därför att Utbetalningsmyndigheten, som har tillgång till uppgifter om utbetalningar från flera av de centrala välfärdsmyndigheterna, får anses vara väl lämpad att göra analyser av brottsliga tillvägagångssätt och andra oegentligheter som förekommer i myndighetens egna underrättelser.

Utbetalningsmyndighetens förmåga att identifiera olika typer av brottsliga tillvägagångssätt eller andra oegentligheter bedöms samtidigt öka genom de utökade uppgiftsskyldigheter som föreslås i denna proposition. Regeringen anser också, i likhet med Försäkringskassan, att det inte är uppenbart att den typen av sammanställda uppgifter som utredningen efterfrågar finns hos myndigheterna eller med en rimlig arbetsinsats kan tas fram av dem.

Från och med den 1 juni 2024 ingår Utbetalningsmyndigheten dessutom i den samverkan mot viss organiserad brottslighet som sker enligt lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad

brottslighet. Inom ramen för samverkan ska en myndighet, trots sekretess, lämna uppgifter till en annan myndighet om det behövs för den mottagande myndighetens deltagande i samverkan och om inte övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Regeringen bedömer att Utbetalningsmyndigheten genom samverkan mot viss organiserad brottslighet kan få tillgång till uppgifter som delvis tillgodoser de behov som utredningen har beskrivit i promemorian, även om arbetslöshetskassorna inte omfattas av nämnda samverkan.

Sammantaget anser regeringen att det inte finns tillräckliga skäl för att införa en skyldighet för de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna att till Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om en enskild aktör, ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter som förekommer i flera olika underrättelser.

En ny uppgiftsskyldighet bör införas i uppgiftsskyldighetslagen

Det kan finnas ett visst utrymme för de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna att, med anledning av en underrättelse, till Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter som omfattas av sekretess med stöd av den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. Enligt bestämmelsen hindrar sekretess inte att uppgifter lämnas till en annan myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Generalklausulen tillkom för att göra det möjligt för myndigheter att utväxla uppgifter i situationer där intresset av att uppgifterna lämnas ut bör ha företräde framför det intresse som sekretessen avser att skydda (prop. 1979/80:2 Del A s. 326 och 327). Syftet med generalklausulen är att den ska utgöra en ventil för det fall ett utbyte av uppgifter uppenbart behöver ske och situationen inte har kunnat förutses i lagstiftningen. Ett rutinmässigt uppgiftsutbyte av sekretessreglerade uppgifter ska dock som utgångspunkt vara särskilt författningsreglerat.

Eftersom Utbetalningsmyndighetens behov av återkoppling enligt utredningen avser i princip samtliga underrättelser om felaktiga utbetalningar kan ett mer omfattande uppgiftsutbyte förutses. Det bör därför införas en särskild uppgiftsskyldighet i uppgiftsskyldighetslagen som möjliggör återkoppling på underrättelserna.

Utlämnandet av uppgifter bör ske på begäran

Utbetalningsmyndighetens behov av återkoppling kommer sannolikt att variera över tid. Återkoppling bör därför lämnas först på begäran av myndigheten. En sådan begäran kan begränsas till ett mindre urval av underrättelser, men kan även utformas så att den avser återkoppling på samtliga underrättelser som en myndighet eller arbetslöshetskassa har mottagit. Regeringen delar därför inte *Pensionsmyndighetens* och *Försäkringskassans* uppfattning att det skulle finnas en motsättning mellan att återkoppling ska ske på begäran och att återkoppling kan behöva ske på samtliga underrättelser. Den administrativa bördan för myndigheterna med anledning av att uppgifter ska lämnas på begäran kan visserligen öka i någon mån, men inte i den utsträckning *Pensionsmyndigheten* befarar.

Kravet på att återkopplingen ska ske på begäran och avse åtgärder med anledning av en underrättelse från Utbetalningsmyndigheten utesluter, som *CSN* noterar, att uppgifter lämnas om åtgärder mot felaktiga utbetalningar som myndigheterna eller arbetslöshetskassorna har vidtagit på eget initiativ. Eftersom Utbetalningsmyndighetens verksamhet ska komplettera den kontrollverksamhet som sker vid beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor och inte tvärtom, anser regeringen att det är en rimlig avgränsning.

En begäran bör inte avse en mer omfattande återkoppling än vad som är nödvändigt för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utveckla sin verksamhet med dataanalyser och urval samt granskningar. Detta följer av principen om uppgiftsminimering i artikel 5.1 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (dataskyddsförordningen), som bl.a. innebär att personuppgiftsbehandlingen inte ska vara för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas.

Förslagets konsekvenser för den personliga integriteten behandlas närmare i avsnitt 4.5.

En begäran om återkoppling och svaret på denna bör hanteras enligt gällande regelverk för allmänna handlingar

Utbetalningsmyndigheten respektive beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor behöver, som Skatteverket är inne på, följa gällande regelverk om diarieföring och arkivering av de allmänna handlingar som informationsutbytet ger upphov till. Regeringen ser i nuläget inte något behov att göra undantag från detta regelverk med anledning av den nya uppgiftsskyldigheten, och det finns inte heller något beredningsunderlag för att inom ramen för detta lagstiftningsärende överväga dessa frågor.

Regeringen är medveten om att informationsutbytet, precis som Försäkringskassan, Skatteverket och *Migrationsverket* framhåller, kan kräva nya arbetssätt och i viss mån även anpassningar av it- och ärendesystem. De myndigheter som främst påverkas av förslaget har också tilldelats ytterligare medel för uppgiften att leverera uppgifter och hantera underrättelser (prop. 2023/24:1 utg.omr. 2 avsnitt 8.5.1, bet. 2023/24:FiU2 och rskr. 2023/24:111).

4.4 Verkställighetsföreskrifter

Regeringens bedömning: I lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten behövs det inte någon upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om verkställighet av vissa uppgiftsskyldigheter i lagen.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att det i uppgiftsskyldighetslagen ska föras in en upplysningsbestämmelse om att regeringen, eller den myndig-

het som regeringen föreskriver, med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om verkställigheten av uppgiftsskyldigheterna i 3–7 och 11 §§ uppgiftsskyldighetslagen.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över behovet av en upplysningsbestämmelse. *Försäkringskassan* och *Migrationsverket* framför dock synpunkter på utredningens förslag om att Utbetalningsmyndigheten ska få meddela föreskrifter.

Skälen för regeringens bedömning: En bestämmelse som upplyser om att regleringen av en viss fråga inte är uttömmande, utan förutsätts bli kompletterad med föreskrifter på lägre nivå kan t.ex. behövas om den som ska tillämpa de materiella bestämmelserna annars riskerar att få en felaktig uppfattning om deras innebörd. Regeringen anser inte att det i det här fallet finns något behov av att i uppgiftsskyldighetslagen ta in en sådan upplysningsbestämmelse om regeringens normgivningskompetens som utredningen föreslår.

Regeringen kommer att beakta de ovan nämnda remissynpunkterna i den fortsatta beredningen av utredningens förslag om att Utbetalningsmyndigheten i förordning ska bemyndigas att meddela föreskrifter om verkställighet av uppgiftsskyldigheterna i 3–7 och 11 §§ uppgiftsskyldighetslagen.

4.5 Skyddet av den personliga integriteten

Regeringens bedömning: Den personuppgiftsbehandling som kommer att ske vid Utbetalningsmyndigheten till följd av förslagen om utökade uppgiftsskyldigheter i avsnitt 4.2 och 4.3 är förenlig med dataskyddsförordningen och lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

Det intrång i den personliga integriteten som förslagen innebär är motiverat och proportionerligt.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande majoritet av remissinstanserna har inga synpunkter i fråga om förslagets påverkan på den personliga integriteten. *Sveriges A-kassor* och *Företagarna* framhåller vikten av att Utbetalningsmyndigheten inte tar in fler uppgifter än vad som är nödvändigt. *Integritetsskyddsmyndigheten* har inga synpunkter på förslagen och anser att promemorian innehåller väl avvägda integritetsanalyser och beskrivningar av hur de olika behandlingarna av personuppgifter kommer att gå till. *Justitiekanslern* anser att förslagen innebär ökade risker ur ett integritetsperspektiv och framhåller att det är av stor vikt att konsekvenserna för den personliga integriteten noggrant analyseras och beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. *Försäkringskassan* konstaterar att den absoluta sekretessen för uppgifter om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden som gäller vid Utbetalningsmyndigheten kan brytas genom uppgiftsskyldigheterna i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och lagen om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet, vilket kan behöva vägas in i bedömningen av vad som utgör en lämpligt utformad uppgiftsskyldighet.

Det finns rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som följer av de utökade uppgiftsskyldigheterna

De beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna kommer genom de utökade uppgiftsskyldigheter som föreslås i denna proposition att bli skyldiga att lämna fler uppgifter än vad som krävs enligt nuvarande bestämmelser. Det handlar om uppgifter som har legat till grund för beslut som rör ekonomiska förmåner och stöd eller som har haft betydelse för verkställigheten av sådana beslut respektive uppgifter om vilka åtgärder har vidtagits med anledning av en underrättelse om en felaktig utbetalning och resultatet av dessa åtgärder.

När det gäller uppgifter som har legat till grund för beslut som rör ekonomiska förmåner eller stöd eller som har haft betydelse för verkställigheten av sådana beslut kan det, som konstateras i avsnitt 4.2, typiskt sett handla om uppgifter i intyg och medicinska underlag, inkomstuppgifter, uppgifter om bosättning, uppgifter om på vilket sätt eller till vilket konto en utbetalning har skett m.m. I den utsträckning sådana uppgifter kan användas för att identifiera en fysisk person utgör de personuppgifter enligt artikel 4.1 i dataskyddsförordningen.

Uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av en underrättelse om en felaktig utbetalning och resultatet av dessa kan, som framgår i avsnitt 4.3, t.ex. avse en redovisning av om underrättelsen har föranlett ytterligare utredning eller granskning, återkrav har beslutats, fortsatta utbetalningar har stoppats eller en brottsanmälan har upprättats. I en sådan redovisning kommer det typiskt sett att finnas personuppgifter i form av namn, adress och andra upplysningar som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person.

Eftersom både överföring och insamling av uppgifter utgör behandling av personuppgifter enligt artikel 4.2 i dataskyddsförordningen kommer de föreslagna uppgiftsskyldigheterna att medföra att personuppgiftsbehandlingen vid Utbetalningsmyndigheten ökar. När det gäller återkoppling på Utbetalningsmyndighetens underrättelser om felaktiga utbetalningar kan de personuppgifter som återkopplingen innehåller i stor utsträckning redan förväntas behandlas av myndigheten. I vissa fall, t.ex. om ytterligare utredning har genomförts, kan det dock antas bli fråga om behandling av ytterligare personuppgifter.

En grundläggande förutsättning för att behandlingen av personuppgifter ska vara laglig och tillåten är att den ryms inom någon av de rättsliga grunderna för behandling som finns i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen. En rättslig grund kan vara att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c) eller för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e). Frågan om rättslig grund för Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling behandlades i propositionen Utbetalningsmyndigheten (prop. 2022/23:34 s. 114 och 115). Regeringen konstaterade då att myndighetens personuppgiftsbehandling är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning, samt att delar av myndighetens personuppgiftsbehandling kommer att vara nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som myndigheten har.

Den personuppgiftsbehandling som följer av de utökade uppgiftsskyldigheterna som nu föreslås kommer att ske inom ramen för regleringen av Utbetalningsmyndighetens befintliga verksamhet och i samma syfte. Behandlingen är, liksom den behandling som förutsågs i propositionen Utbetalningsmyndigheten, således nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning, samt i delar även för att fullgöra en rättslig förpliktelse som myndigheten har. Det finns därför en rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen av samma skäl som har anförts tidigare. I propositionen Utbetalningsmyndigheten konstaterades också att myndigheter enligt såväl artikel 10 i dataskyddsförordningen som 3 kap. 8 § första stycket lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning får behandla personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott (s. 133 och 134). I samma proposition bedömde också regeringen att Utbetalningsmyndigheten har rätt att behandla känsliga personuppgifter eftersom de krav som finns i artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen är uppfyllda (s. 129 och 130). Med känsliga personuppgifter avses t.ex. uppgifter om en fysisk persons fysiska eller psykiska hälsa, sexuella läggning och etnicitet, som kan förekomma i medicinska underlag och andra intyg som Utbetalningsmyndigheten kan komma att få del av. Regeringen bedömer att även den tillkommande behandlingen av känsliga personuppgifter som följer av de utökade uppgiftsskyldigheterna uppfyller kraven i dataskyddsförordningen av de skäl som har anförts tidigare.

I 1 kap. 6 § första stycket lagen (2023:457) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten anges att myndigheten får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra sina uppgifter att administrera ett system med transaktionskonto, och förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdsystemen.

Vid införandet av lagen konstaterade regeringen att den behandling av personuppgifter som blir nödvändig till följd av myndighetens arbete med dataanalyser och urval ryms inom ändamålet att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (prop. 2022/23:34 s. 125). Regeringen bedömer att även den personuppgiftsbehandling som blir nödvändig till följd av förslaget om en utökad uppgiftsskyldighet i fråga om beslut som rör ekonomiska förmåner och stöd i 3 § första stycket 1 uppgiftsskyldighetslagen omfattas av detta ändamål. Det beror på att omständigheter som har legat till grund för beslut om förmåner eller stöd samt omständigheter som har haft betydelse för verkställigheten av sådana beslut kommer att användas av Utbetalningsmyndigheten för att göra effektiva analyser och granskningar som kan förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Likaså bedömer regeringen att den behandling av personuppgifter som blir nödvändig när Utbetalningsmyndigheten får återkoppling på sina underrättelser om felaktiga utbetalningar kommer att omfattas av nämnda ändamål.

Förslagen om utökade uppgiftsskyldigheter kommer också att ge upphov till personuppgiftsbehandling vid de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna. De utlämnande myndigheterna och arbetslöshetskassorna får genom de föreslagna bestämmelserna om uppgiftsskyldighet

en tydlig rättslig grund för behandlingen (jfr prop. 2022/23:34 s. 156). Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, och Skatteverket omfattas även av s.k. registerförfattningar som ger stöd för att behandla uppgifter när det är nödvändigt för att tillhandahålla information till en annan myndighet, om uppgifterna lämnas med stöd av lag eller förordning. Arbetslöshetskassorna har inga specifika registerförfattningar för sin verksamhet och de bestämmer därmed själva ändamålen med personuppgiftsbehandlingen (prop. 2022/23:34 s. 157).

Åtgärder för att minimera integritetsrisker

Den kartläggning av enskilda som Utbetalningsmyndighetens arbete med dataanalyser, urval och granskning kan innebära utgör en stor integritetsrisk. Regeringen har tidigare även framhållit risken för att utomstående aktörer på ett otillbörligt sätt skaffar sig åtkomst till uppgifter till följd av det uppgiftslämnande till och från Utbetalningsmyndigheten som är en förutsättning för myndighetens verksamhet samt risken för obehörig intern åtkomst av uppgifter (prop. 2022/23:34 s. 163 och 164).

Regeringen tar fortsatt dessa risker på stort allvar, varför flera förtydliganden och avgränsningar har gjorts i denna proposition i förhållande till utredningens förslag. Regeringen anser, i likhet med *Sveriges A-kassor* och *Företagarna*, att det är viktigt att säkerställa att endast de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver för att utföra sitt uppdrag behandlas av myndigheten. Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling omfattas också av flera skyddsåtgärder som syftar till att värna den personliga integriteten i verksamheten. Lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten säkerställer att integritetsintrånget inte är större än nödvändigt, t.ex. genom reglerna om begränsad intern tillgång till personuppgifter och om sökbegränsningar. I lagen finns även bestämmelser om längsta tid för bevarande av personuppgifter inom Utbetalningsmyndigheten som även de har direkt koppling till ändamålet för behandlingen. Förordningen (2023:463) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten innehåller därtill bl.a. bestämmelser som närmare anger vilka uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen för myndighetens dataanalyser och urval.

Uppgifter som Utbetalningsmyndigheten får ta del av som en följd av de föreslagna utökade uppgiftsskyldigheterna i avsnitt 4.2 och 4.3 omfattas därutöver av absolut sekretess enligt 40 kap. 7 d § OSL. Som *Försäkringskassan* påtalar, omfattas dock Utbetalningsmyndigheten av olika skyldigheter att lämna underrättelser till berörda myndigheter och arbetslöshetskassor. Dessa underrättelseskyldigheter har en sekretessbrytande verkan enligt 10 kap. 28 § OSL. Uppgifter som hos Utbetalningsmyndigheten omfattas av absolut sekretess kan därmed, trots sekretesskyddet, behöva lämnas ut. Vid införandet av 40 kap. 7 d § OSL bedömde regeringen att sekretessbestämmelserna för de myndigheter som skulle kunna bli mottagare av uppgifter från Utbetalningsmyndigheten ändå var tillräckliga (prop. 2022/23:34 s. 78). I den utsträckning som ett genomförande av de nu aktuella förslagen om utökade uppgiftsskyldigheter leder till att Utbetalningsmyndigheten skickar fler underrättelser om felaktiga utbetalningar kommer således fler uppgifter som omfattas av sekretess hos Utbetalningsmyndigheten att behöva lämnas ut.

Mot bakgrund av att en underrättelse från Utbetalningsmyndigheten i många fall kommer att innehålla uppgifter om enskildas förhållanden som redan finns i ett ärende hos den mottagande myndigheten eller arbetslöshetskassan eller uppgifter som denna själv kan hämta in, anser regeringen att de befintliga sekretessbestämmelserna ger ett tillräckligt skydd (jfr prop. 2022/23:34 s. 79).

Det har även inrättats ett integritetsskyddsråd inom Utbetalningsmyndigheten som fortlöpande ska utöva insyn i de åtgärder som myndigheten vidtar för att säkerställa integritetsskyddet. Myndighetens dataskyddsombud har vidare i enlighet med artiklarna 37–39 i dataskyddsförordningen bl.a. i uppgift att övervaka efterlevnaden av dataskyddsreglerna, däribland principen om uppgiftsminimering i artikel 5. Regeringen konstaterar sammanfattningsvis att det finns flera rättsliga skyddsåtgärder för att motverka de risker för integritetsintrång som de utökade uppgiftsskyldigheterna kan leda till.

Intrånget i den personliga integriteten är proportionerligt

De nu föreslagna uppgiftsskyldigheterna innebär att Utbetalningsmyndigheten kommer att kunna samla in mer information från de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna än vad som är möjligt enligt nuvarande regelverk. Till sådan information hör exempelvis uppgifter om medicinska underlag och andra intyg som i stor utsträckning innehåller personuppgifter, men även uppgifter om åtgärder som har vidtagits till följd av en underrättelse från Utbetalningsmyndigheten. Utbetalningsmyndigheten kommer också att få bättre förutsättningar att identifiera felaktiga utbetalningar, vilket kan leda till fler underrättelser till de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna och därmed ytterligare personuppgiftsbehandling.

De uppgiftsskyldigheter som nu föreslås medför, som *Justitiekanslern* pekar på, en risk för ett ökat integritetsintrång. Mot riskerna för detta måste dock behovet av ett utökat uppgiftsutbyte ställas. Som redovisas ovan finns det ett tydligt behov av de utökade uppgiftsskyldigheter som nu föreslås. Förslagen handlar i grunden om att säkerställa att Utbetalningsmyndigheten får tillgång till den information som myndigheten behöver för att göra kvalificerade och träffsäkra analyser och granskningar. Detta möjliggör i sin tur att myndigheten på ett effektivt sätt kan utföra sin uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Uppgifter som finns i intyg och andra underlag är viktiga för Utbetalningsmyndigheten att få del av för att myndigheten ska kunna kontrollera om intygen är äkta. Som utredningen konstaterar kan falska eller manipulerade intyg användas för att styrka oriktiga uppgifter i en ansökan. Det kan t.ex. handla om att betalningsmottagaren har en viss inkomst, utför en viss aktivitet eller är mottagare av viss vård. Oriktiga uppgifter i en ansökan är enligt utredningen en vanlig orsak till felaktiga utbetalningar inom ekonomisk och organiserad brottslighet.

Personuppgifter i olika intyg, t.ex. ett läkarintyg, är typiskt sett känsliga personuppgifter som är extra skyddsvärda. Risken för intrång minskas dock genom den särskilda sökbegränsningen i 10 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Bestämmelsen innebär

ett förbud mot att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter eller personuppgifter som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen (fällande domar i brottmål och lagöverträdelse som innefattar brott).

Omfattande felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen som innebär att statens medel används för annat än vad som har varit avsikten kan skada allmänhetens förtroende för systemen (jfr prop. 2023/24:85 s. 76). Återkommande felaktiga utbetalningar kan, som utredningen framhåller, också ha sin grund i ett brottsligt upplägg. Regeringen anser därför att goda förutsättningar för myndigheter och arbetslöshetskassor att fatta korrekta beslut och för staten som helhet att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen är avgörande för att långsiktigt kunna upprätthålla tilltron till den offentliga förvaltningen i allmänhet och välfärdssystemen i synnerhet (jfr prop. 2023/24:85 s. 28).

Mot denna bakgrund anser regeringen att den ökade personuppgiftsbehandlingen är nödvändig och att den vid en sammanvägd bedömning utgör ett godtagbart integritetsintrång. Med de åtgärder för att minimera risken för den personliga integriteten som redan finns i gällande lagstiftning anser regeringen också att de uppgifter som lämnas från berörda myndigheter och arbetslöshetskassor till Utbetalningsmyndigheten kommer att ha ett tillräckligt skydd.

Regeringen anser sammantaget att Utbetalningsmyndighetens behov av fler uppgifter för myndighetens verksamhet med dataanalyser och urval samt granskning är motiverat och att risken för integritetsintrång mot bakgrund av de skyddsåtgärder som har vidtagits är proportionerligt.

5 Tillgång till uppgifter genom konto- och värdefackssystemet

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska få tillgång till uppgifter genom konto- och värdefackssystemet för att genomföra fördjupade granskningar.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslår en annan språklig utformning.

Remissinstanserna: Endast en remissinstans, *Skatteverket*, yttrar sig över förslaget. Skatteverket ställer sig positivt till att Utbetalningsmyndigheten ansluts till konto- och värdefackssystemet, under förutsättning att den befintliga tekniska lösningen uppfyller de krav som ställs. Enligt Skatteverket kan det ifrågasättas om Utbetalningsmyndigheten har rätt att ta del av uppgifter om innehav av värdefack. Skatteverket anser dock att det i ett maskinellt söksystem som det aktuella, som är gemensamt för ett flertal myndigheter, får accepteras att det i begränsad omfattning kan förekomma uppgifter som inte direkt tar sikte på det ändamål som motiverade en sökning i systemet och att det befintliga systemet därmed uppfyller de krav som följer av Utbetalningsmyndighetens frågerätt vid fördjupade granskningar.

Skälen för regeringens förslag

Utbetalningsmyndigheten bör ges tillgång till uppgifter i konto- och värdefackssystemet

Konto- och värdefackssystemet är en teknisk plattform som tillhandahålls av Skatteverket och som ger myndigheter tillgång till uppgifter om innehavare av konton och värdefack hos kreditinstitut och värdepappersbolag. Systemet regleras i lagen om konto- och värdefackssystem (2020:272). Uppgifterna i systemet ska vara direkt och omedelbart tillgängliga för sökning.

Frågan om en anslutning av Utbetalningsmyndigheten till konto- och värdefackssystemet uppmärksammades redan i propositionen Utbetalningsmyndigheten (prop. 2022/23:34). I propositionen konstaterade regeringen att det saknades beredningsunderlag för en sådan anslutning, men att det inte kunde uteslutas att det skulle vara av värde för Utbetalningsmyndighetens fördjupade granskningar. Regeringen öppnade samtidigt för att återkomma med författningsändringar om Utbetalningsmyndigheten skulle se ett behov av det för att möjliggöra en effektiv granskning (s. 105 och 106).

Enligt utredningen skulle det både underlätta för kreditinstituten och effektivisera Utbetalningsmyndighetens verksamhet om myndigheten får tillgång till uppgifter om fysiska och juridiska personers förhållande till kreditinstitut genom konto- och värdefackssystemet. Mot denna bakgrund anser regeringen att Utbetalningsmyndigheten bör ges tillgång till uppgifter i konto- och värdefackssystemet.

Tillgången till uppgifter i systemet bör motsvara den s.k. frågerätten

I 3 a § lagen om konto- och värdefackssystem anges att vissa myndigheter ska få tillgång till uppgifter genom systemet om de enligt en annan författningslag har rätt att begära att få ta del av dem. Vid införandet av bestämmelsen angavs att en myndighets tillgång till systemet inte bör gå längre än den s.k. frågerätt som myndigheten redan har, dvs. systemet bör inte ge myndigheten tillgång till vare sig fler eller andra uppgifter än vad som motsvarar frågerätten (prop. 2019/20:83 s. 21). Utbetalningsmyndigheten har enligt 10 § uppgiftsskyddslagen rätt att från ett kreditinstitut begära uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk persons förhållande till institutet om uppgifterna är nödvändiga vid en fördjupad granskning enligt granskningslagen. De uppgifter som omfattas av denna bestämmelse utgör därmed Utbetalningsmyndighetens frågerätt.

Vilka uppgifter som konto- och värdefackssystemet ger tillgång till framgår av 2 § lagen om konto- och värdefackssystem. Uppgifterna i konto- och värdefackssystemet kommer från både värdepappersbolag och kreditinstitut. Utbetalningsmyndighetens frågerätt gäller dock enbart uppgifter från kreditinstitut. Enligt Skatteverket är emellertid den nuvarande tekniska plattformen utformad så att det går att anpassa Utbetalningsmyndighetens tekniska åtkomst så att sökningarna enbart avser uppgifter från kreditinstitut.

Vid sökning på en fysisk eller juridisk persons förhållande till ett kreditinstitut ger systemet tillgång till uppgifter om innehav av såväl konton som värdefack. Det är enligt förarbetena till 10 § uppgiftsskyddslagen

hetslagen främst kontouppgifter som kan bli aktuella att överlämna med stöd av bestämmelsen. Även andra uppgifter, t.ex. uppgifter om kontaktpersoner eller uppgifter om fullmaktshavare, kan i vissa fall vara nödvändiga för myndigheten att få del av (prop. 2022/23:34 s. 201).

Enligt *Skatteverket*, som anser att det kan ifrågasättas om Utbetalningsmyndigheten har rätt att ta del av uppgifter om innehav av värdefack, förekommer uppgifter om värdefack vid mindre än 0,1 procent av sökningarna i systemet. Regeringen konstaterar att 10 § uppgiftsskyldighetslagen till sin lydelse inte utesluter att även uppgifter om värdefack omfattas av frågerätten eftersom det är en uppgift om en namngiven fysisk eller juridisk persons förhållande till ett kreditinstitut.

Ytterligare en förutsättning för att Utbetalningsmyndigheten ska få ta del av uppgifterna är dock att de är nödvändiga vid en fördjupad granskning enligt granskningslagen. Uppgifter om värdefack är i de flesta fall sannolikt inte nödvändiga vid en fördjupad granskning. Utbetalningsmyndigheten kan därmed i vissa sällsynta fall komma att få del av uppgifter som den inte har haft rätt att begära att få ta del av. Regeringen delar emellertid Skatteverkets uppfattning att det i ett söksystem som det aktuella, som är gemensamt för ett flertal myndigheter, inte går att undvika att det i begränsad omfattning kan förekomma uppgifter som sökningen inte direkt har tagit sikte på. Utbetalningsmyndigheten har i detta sammanhang också att beakta att den endast får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra sin uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, vilket framgår av 1 kap. 6 § första stycket 2 lagen (2023:457) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

Regeringen anser sammantaget att de uppgifter som konto- och värdefackssystemet ger tillgång till avseende en namngiven fysisk eller juridisk persons förhållande till ett kreditinstitut motsvarar de uppgifter som omfattas av 10 § uppgiftsskyldighetslagen, och därmed myndighetens frågerätt.

Förslaget innebär inget ytterligare intrång i den personliga integriteten

Av 1 § lagen om konto- och värdefackssystem framgår att de myndigheter som ges tillgång till konto- och värdefackssystemet själva kan söka fram uppgifter i systemet om innehavare av konton och värdefack hos institut. Systemet är utformat som ett datasöksystem, dvs. en teknisk plattform som förmedlar frågor och svar mellan myndigheter och institut med hjälp av elektroniska gränssnitt. Uppgifterna förmedlas mellan frågeställande myndigheter och institut utan att det sker någon central lagring av uppgifterna hos Skatteverket (prop. 2019/20:83 s. 38 och 39).

Som konstateras ovan innebär förslaget inte att Utbetalningsmyndigheten får rätt att hämta in eller behandla fler uppgifter än vad som redan är möjligt med tillämpning av 10 § uppgiftsskyldighetslagen och 1 kap. 6 § första stycket 2 lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Regeringen ser mot den bakgrunden inte skäl att göra någon annan bedömning i fråga om förslagets förhållande till skyddet av den personliga integriteten än den som gjordes vid införandet av bestämmelsen i 10 § uppgiftsskyldighetslagen (prop. 2022/23:34 s. 107 och 108 samt 156–159).

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Ändringarna i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten och lagen om konto- och värdefackssystem ska träda i kraft den 1 mars 2025.

Regeringens bedömning: Några övergångsbestämmelser behövs inte.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens. Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2024.

Remissinstanserna: Endast en av remissinstanserna, *Försäkringskassan*, yttrar sig särskilt om tiden för ikraftträdande. Försäkringskassan anser att förslagen om utökade uppgiftsskyldigheter kan behöva ses över och i delar formuleras om, vilket kan påverka när eventuella nya regler kan träda i kraft.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: De föreslagna lagändringarna syftar till att säkerställa att Utbetalningsmyndigheten får tillgång till de uppgifter som den behöver för att kunna bedriva en effektiv och ändamålsenlig verksamhet med dataanalyser och urval, granskningar och administration av systemet med transaktionskonto. Eftersom myndigheten inrättades den 1 januari 2024 och redan har inlett sin verksamhet är det angeläget att lagändringarna kan träda i kraft så snart som möjligt. Med hänsyn till bl.a. riksdagens arbete bedöms förslagen kunna träda i kraft tidigast den 1 mars 2025. Några övergångsbestämmelser bedöms inte behövas.

7 Konsekvenser

7.1 Syftet med förslagen

Utredningen har i sitt arbete med inrättandet av Utbetalningsmyndigheten bedömt att myndigheten för att kunna bedriva ett effektivt och ändamålsenligt arbete med dataanalyser, urval och granskning har behov av tillgång till fler uppgifter än vad som följer av det nuvarande regelverket. Regeringens förslag har utformats med beaktande av att endast de bestämmelser som har bedömts vara tillräckligt motiverade och lämpliga för att uppnå det angivna syftet bör föranleda lagstiftning.

Syftet med förslagen är att förbättra Utbetalningsmyndighetens möjligheter att upptäcka felaktiga utbetalningar. Genom förslagen kan Utbetalningsmyndigheten bl.a. utveckla och effektivisera sin verksamhet med dataanalyser och urval samt granskningar. Förslagen medför förbättrade förutsättningar för myndigheten att t.ex. göra träffsäkra analysmodeller, säkerställa god utredningskvalitet samt utvärdera och rapportera resultaten av den egna verksamheten.

7.2 Alternativa lösningar och konsekvenser av att inte genomföra förslagen

Prop. 2024/25:45

Förslaget om att vissa utpekade myndigheter samt arbetslöshetskassorna ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera systemet med transaktionskonto ger Utbetalningsmyndigheten möjlighet att inhämta de uppgifter som behövs för att systemet ska kunna inrättas och förvaltas, även innan utbetalningarna har börjat administreras via systemet. Utan den föreslagna ändringen finns det en risk för att de uppgiftslämnande myndigheterna och arbetslöshetskassorna inte skulle anse sig ha rättsligt stöd för att lämna ut andra uppgifter än just de som Utbetalningsmyndigheten behöver för att administrera själva utbetalningarna. Under sådana förhållanden skulle det vara svårt att bygga upp ett robust och säkert system som kan möta de höga krav på driftsäkerhet som måste ställas på ett system som hanterar ett mycket stort antal utbetalningar från välfärdssystemen. Detta skulle kunna försvåra genomförandet av Utbetalningsmyndighetens uppdrag att senast den 1 januari 2027 administrera berörda utbetalningar via systemet med transaktionskonto.

Förslagen om en utökad skyldighet att lämna uppgifter om beslut som rör ekonomiska förmåner eller stöd respektive återkoppling på underrettelser om felaktiga utbetalningar ger Utbetalningsmyndigheten bättre förutsättningar att utföra sin uppgift att genom dataanalyser och urval identifiera felaktiga utbetalningar. Utan tillgång till uppgifterna begränsas myndighetens förutsättningar att identifiera felaktiga utbetalningar med koppling till mer avancerade angrepp på välfärdssystemen. Det skulle medföra en risk för att inrättandet av Utbetalningsmyndigheten inte ger resultat i den utsträckning som eftersträvas. Det finns också en risk för att Utbetalningsmyndigheten lämnar urvalsträffar till en berörd myndighet eller arbetslöshetskassa för vidare hantering trots att inget fel föreligger, vilket kan orsaka onödigt merarbete. Om de utökade uppgiftsskyldigheterna inte införs skulle ett alternativ kunna vara att Utbetalningsmyndigheten utökar sin granskningsverksamhet, för att kompensera för att urvalsträffarna har lägre träffsäkerhet. Det skulle kunna medföra ett större behov av manuella granskningar för att identifiera felaktiga utbetalningar, vilket i sin tur kräver ökade personella resurser. Med tillgång till rätt data kan detta i stället utföras automatiserat i verksamheten med dataanalyser och urval.

Förslaget om att ge Utbetalningsmyndigheten tillgång till uppgifter i konto- och värdefackssystemet innebär effektivitetsvinster för både myndigheten och kreditinstituten. Om förslaget inte genomförs skulle myndigheten i samband med fördjupade granskningar i varje enskilt fall behöva kontakta berörda kreditinstitut för att inhämta uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk persons förhållande till institutet, vilket är en betydligt mer tidsödande och kostsam hantering.

Regeringen har vid utformningen av förslagen beaktat att de inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå det eftersträlvade syftet. Detta har medfört att förslagen i vissa delar avviker från utredningens förslag, se vidare avsnitt 4.2 och 4.3.

7.3 Konsekvenser för enskilda och företag

Förslagen berör i första hand myndigheter och arbetslöshetskassor och påverkar således endast indirekt enskilda personer och företag som mottagare av utbetalningar på välfärdsområdet. Förslagen om utökade uppgiftsskyldigheter innebär att Utbetalningsmyndigheten kommer att behandla personuppgifter i ökad utsträckning. Konsekvenserna för skyddet av den personliga integriteten har behandlats i avsnitt 4.5.

Ett genomförande av förslagen kan förväntas leda till att myndigheten identifierar flera misstänkt felaktiga utbetalningar med följden att antalet återkrav, omprövningar, överklaganden och sanktionsärenden kan komma att öka. Dylika rättsliga konsekvenser kommer att påverka enskilda stödmottagare som av olika anledningar visat sig inte ha haft rätt till de utbetalade medlen.

Förslagen innehåller inga nya regler eller rutiner som företag behöver anpassa sig till, och medför således inte några kostnader eller rättsliga skyldigheter för dessa.

7.4 Konsekvenser för den offentliga sektorn

Förslaget om att förtydliga uppgiftsskyldigheten avseende Utbetalningsmyndighetens administration av systemet med transaktionskonto säkerställer att myndigheten får del av de uppgifter som den behöver för bl.a. systemets inrättande och att de berörda myndigheterna och arbetslöshetskassorna får ett tydligt rättsligt stöd för sitt utlämnande av uppgifterna. Förslaget bedöms inte medföra några ytterligare konsekvenser än de som redovisades i propositionen Utbetalningsmyndigheten (prop. 2022/23:34).

När det gäller förslaget om en utökad uppgiftsskyldighet avseende beslut som rör ekonomiska förmåner eller stöd kan ett relativt omfattande uppgiftsutlämnande förutses för berörda myndigheter och arbetslöshetskassor eftersom det handlar om ett stort antal beslut och uppgiftslämnandet ska ske kontinuerligt (jfr prop. 2022/23:34 s. 93). Förslaget om en ny uppgiftsskyldighet som avser återkoppling på Utbetalningsmyndighetens underrättelser om felaktiga utbetalningar kan också förväntas medföra att uppgiftslämnandet från de berörda myndigheterna och arbetslöshetskassorna ökar. Omfattningen är dock svår att förutse, då den beror på hur många underrättelser om felaktiga utbetalningar Utbetalningsmyndigheten kommer att skicka och i vilken utsträckning myndigheten begär återkoppling på underrättelserna. Uppgiftsskyldigheten förutsätter dock inte att de berörda myndigheterna eller arbetslöshetskassorna ska vidta några ytterligare åtgärder än de som redan ingår i den ordinarie kontrollverksamheten.

De utökade uppgiftsskyldigheterna kommer att ställa krav på berörda myndigheter och arbetslöshetskassor att hitta lämpliga former för överföringen av uppgifter. När det gäller uppgifter om beslut som rör ekonomiska förmåner och stöd bör dock den ordning som redan finns på plats kunna tillämpas även för de tillkommande uppgifterna. Allteftersom Utbetalningsmyndighetens verksamhet utvecklas kan det, som utredningen framhåller, behöva utvecklas särskilda tekniska lösningar för ett

automatiserat och elektroniskt informationsutbyte. Initialt kan sådana tekniska lösningar förväntas medföra ökade kostnader för berörda myndigheter och arbetslöshetskassor i form av utveckling av arbetsmetoder, it-system och handläggningsstöd. Det är dock svårt att på förhand uppskatta kostnaderna för detta. Utveckling av it-system för att effektivisera handläggningen ingår dessutom i viss utsträckning i en myndighets ordinarie verksamhet. De närmast berörda myndigheterna har också tilldelats ytterligare medel för uppgiften att leverera uppgifter till och hantera underrättelser från Utbetalningsmyndigheten (prop. 2023/24:1 utg.omr. 2 avsnitt 8.5.1, bet. 2023/24:FiU2 och rskr. 2023/24:111). När de uppgiftsskyldiga myndigheterna och arbetslöshetskassorna väl har utvecklat rutiner för uppgiftslämnandet kan informationsutbytet förväntas bli en del av det löpande arbetet (jfr prop. 2022/23:34 s. 176).

När det gäller förslaget om att ge Utbetalningsmyndigheten tillgång till konto- och värdefackssystemet bedöms Skatteverkets kostnader för anslutningen och förvaltningen kunna hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Förslagen i denna proposition kan medföra att Utbetalningsmyndigheten identifierar fler felaktiga utbetalningar. Det kan i sin tur innebära att beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor anmäler fler misstänkta bidragsbrott. En sådan utveckling skulle kunna medföra en viss ökning av antalet ärenden för Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och allmänna domstolar. Samtidigt bedöms denna effekt motverkas av att incitamenten att begå bidragsbrott minskar då det förstärkta kontrollarbetet ökar upptäcktsrisken (jfr prop. 2022/23:34 s. 176).

Förbättrade möjligheter att upptäcka felaktiga utbetalningar kan även förväntas leda till fler återkravs- och omprövningsärenden hos de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna. Detta kan i sin tur medföra en viss ökning av antalet överklaganden till förvaltningsdomstolarna. Som konstateras ovan förstärker förslagen samtidigt kontrollarbetet, vilket innebär att fler felaktigheter kan upptäckas innan utbetalningarna sker. Detta medför att kostnaderna för utredning och återkrav på sikt kan förväntas minska för berörda myndigheter, arbetslöshetskassor och domstolar (jfr prop. 2022/23:34 s. 177).

Förslagen bedöms förbättra förutsättningarna för Utbetalningsmyndighetens verksamhet med dataanalyser och urval samt granskning, vilket innebär att fler felaktiga utbetalningar och brott riktade mot välfärdsystemen kan förhindras eller förebyggas. På så sätt kan statens och samhällets kostnader för felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen förväntas minska över tid. Sammantaget bedöms kostnaderna för att genomföra förslagen i denna proposition kunna hanteras inom befintliga anslagsramar.

Några övriga konsekvenser för den offentliga sektorn förutses inte. Kommuner och regioner påverkas inte av förslagen.

7.5 Beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslagen kan utvärderas

Förslagen syftar till att förbättra Utbetalningsmyndighetens förutsättningar att bedriva en effektiv och ändamålsenlig verksamhet. Utbetalningsmyndigheten har i regleringsbrevet för budgetåret 2024 fått i uppdrag att redovisa ett förslag på modell för resultatuppföljning av myndighetens verksamhet med dataanalyser och urval samt granskningar. När förslagen har genomförts och börjat tillämpas kommer det därför att finnas en modell för uppföljning som kan användas för att utvärdera förslagets effekter på verksamheten.

7.6 Övrigt

Det utökade uppgiftsutbyte som ett genomförande av förslagen kommer att ge upphov till leder till en ökad behandling av personuppgifter. Behandling av personuppgifter regleras bl.a. i EU:s dataskyddsförordning. Såsom redovisas i avsnitt 4.5 bedöms behandlingen vara förenlig med dataskyddsförordningens bestämmelser. Förslagen bedöms således vara förenliga med unionsrätten.

Vad gäller särskilda hänsyn till när förslagen ska träda i kraft och speciella informationsinsatser så framgår det av avsnitt 6 att avsikten är att förslagen ska träda i kraft så snart det är möjligt. Det förutses inte något behov av speciella informationsinsatser.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

Uppgifter av betydelse för administrationen av systemet med transaktionskonto

2 § De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto enligt lagen (2023:454) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera *systemet med transaktionskonto*.

Paragrafen innehåller en uppgiftsskyldighet för de myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

Genom ändringen förtydligas att uppgiftsskyldigheten omfattar de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver för att administrera hela systemet med transaktionskonto, inte endast utbetalningarna. I administrationen av systemet med transaktionskonto ingår bl.a. att inrätta och förvalta nödvändiga funktioner och processer som stödjer transaktions-

kontots funktionalitet och ändamålsenlighet samt att tillhandahålla service till betalningsmottagare. Ändringen innebär att Utbetalningsmyndigheten kan få uppgifter om berörda utbetalningar redan innan dessa har börjat administreras via systemet med transaktionskonto, bl.a. för att bygga upp nödvändiga it-system. Utöver utbetalningarna kan uppgifterna t.ex. avse i vilket tekniskt format betalningsuppdragen förmedlas. Vidare kan Utbetalningsmyndigheten behöva vissa kompletterande uppgifter för att fullgöra sin serviceskyldighet och inrätta nödvändiga funktioner för detta. Sådana uppgifter kan t.ex. avse vem som är slutmottagare när en förmån eller ett stöd betalas ut till eller tillgodoräknas någon annan än den som stödet eller förmånen avser.

Uppgifterna bör även fortsättningsvis lämnas utan en uttrycklig begäran från Utbetalningsmyndigheten i varje enskilt fall (jfr prop. 2022/23:34 s. 194). I likhet med vad som anfördes vid paragrafens införande kommer överföringen av uppgifter att behöva föregås av en kontakt med den utlämnande myndigheten vid vilken Utbetalningsmyndigheten får precisera vilka uppgifter som myndigheten vill få del av och med vilken regelbundenhet detta ska ske. Den utlämnande myndigheten får i samband med detta ta ställning till om uppgifterna omfattas av uppgiftsskyldigheten och ska lämnas ut.

I administrationen av systemet med transaktionskonto ingår även att administrera utbetalningarna. Det innebär att de uppgifter som tidigare har ansetts omfattas av bestämmelsen, som t.ex. namn, person-, samordnings- eller organisationsnummer, postadress, belopp som ska betalas ut, datum för utbetalning, vad utbetalningen avser och för vilken period den betalas ut, fortfarande omfattas (se vidare prop. 2022/23:34 s. 194).

Uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval

3 § Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om

1. beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd *och de omständigheter som har legat till grund för ett sådant beslut eller som har haft betydelse för verkställigheten av det*,

2. kontaktuppgifter för fysiska och juridiska personer som omfattas av ett beslut om ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd samt uppgivna kontaktpersoner och ombud, och

3. arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, sökande och kontaktuppgifter till dessa, i de fall uppgifterna gäller arbetsgivarintyg.

Arbetsförmedlingen ska även lämna uppgifter om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen samt företrädare, kontaktpersoner och kontaktuppgifter för dessa.

Arbetslöshetskassorna ska även lämna uppgifter om ägande, ledningsuppdrag och annat engagemang i en näringsverksamhet som sökanden har lämnat vid en anmälan om arbetslöshet samt identifikations- och kontaktuppgifter för näringsverksamheten.

Paragrafen innehåller en uppgiftsskyldighet för ett antal utpekade statliga myndigheter samt arbetslöshetskassorna. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Ändringen av *första stycket första punkten* innebär en utökad skyldighet för Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkrings-

kassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Myndigheterna och arbetslöshetskassorna ska, utöver uppgifter om beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd, även lämna uppgifter om de omständigheter som har legat till grund för ett sådant beslut eller som har haft betydelse för verkställigheten av det.

Omständigheter som har legat till grund för beslut som rör ekonomiska förmåner eller stöd kan avse den enskildes förhållanden, som t.ex. hälsotillstånd, anställning, bostad eller inkomst. Uppgifter om sådana förhållanden kan i vissa fall även finnas i intyg eller medicinska underlag. Även andra omständigheter, som t.ex. resultatet av kontroller som har utförts av den beslutande myndigheten eller arbetslöshetskassan, kan ligga till grund för beslutet. Uppgifter om omständigheter som har saknat betydelse för beslutet, som t.ex. ett yttrande som inte innehåller några argument i sak eller ett intyg som avser en period som inte omfattas av prövningen, omfattas inte av den utökade uppgiftsskyldigheten.

Omständigheter som har haft betydelse för verkställigheten av beslut som rör ekonomiska förmåner eller stöd kan t.ex. avse betalningsmottagarens identitet och dennes kontouppgifter. Uppgifter om sådana omständigheter kan framför allt behövas innan utbetalningen av förmånen eller stödet har anslutits till systemet med transaktionskonto och avseende utbetalningar från arbetslöshetskassorna, som inte kommer att ske via systemet med transaktionskonto. Det kan dock även handla om andra omständigheter som har påverkat möjligheterna för en myndighet eller en arbetslöshetskassa att verkställa en utbetalning, som t.ex. att mottagaren befinner sig utomlands, har en felaktig folkbokföringsadress eller inte är samma person som den som har rätt till medlen.

Uppgiftsskyldigheten, som har sekretessbrytande verkan enligt 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), tar sikte på uppgifter om de relevanta omständigheterna, inte på handlingar. Det finns dock inget som hindrar att en myndighet eller en arbetslöshetskassa av praktiska skäl fullgör sin uppgiftsskyldighet genom att lämna över en handling, om förutsättningarna i övrigt för ett sådant utlämnande är uppfyllda.

Uppgifterna behöver inte finnas i handlingar som har upprättats av den uppgiftsskyldiga myndigheten eller arbetslöshetskassan, utan det är tillräckligt att uppgifterna finns tillgängliga i ärendet hos den utlämnande myndigheten eller arbetslöshetskassan (jfr prop. 2022/23:34 s. 195).

Även tekniska data omfattas av uppgiftsskyldigheten under förutsättning att uppgifterna har legat till grund för beslutet eller har haft betydelse för verkställigheten av det. Sådana tekniska data kan t.ex. avse digitala autentiseringsuppgifter och e-legitimation.

Återkoppling på underrättelser

11 § En statlig myndighet eller en arbetslöshetskassa som har mottagit en underrättelse från Utbetalningsmyndigheten om en felaktig utbetalning ska på begäran lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av underrättelsen och resultatet av dessa.

Paragrafen, som är ny, innehåller en uppgiftsskyldighet för statliga myndigheter och arbetslöshetskassor. Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

Uppgiftsskyldigheten innebär att de myndigheter och arbetslöshetskassor som har mottagit en underrättelse om en felaktig utbetalning från Utbetalningsmyndigheten på begäran ska lämna uppgifter till myndigheten om vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av underrättelsen och resultatet av dessa.

Underrättelser om felaktiga utbetalningar kan avse underrättelser som Utbetalningsmyndigheten skickar med stöd av lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen eller lagen (2023:455) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar (granskningslagen). Enligt granskningslagen kan Utbetalningsmyndigheten efter en inledande granskning antingen överlämna en urvalsträff till en beslutande myndighet eller arbetslöshetskassa för vidare hantering eller, om det finns anledning att anta att det har skett en felaktig utbetalning, inleda en fördjupad granskning genom att göra en närmare analys av urvalsträffen. Ett överlämnande av en urvalsträff efter inledande granskning utgör inte en underrättelse om en felaktig utbetalning. En sådan urvalsträff kan dock i vissa fall leda till att Utbetalningsmyndigheten lämnar en underrättelse med stöd av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Om en fördjupad granskning inleds ska Utbetalningsmyndigheten enligt 3 kap. 1 § granskningslagen underrätta beslutande myndighet eller arbetslöshetskassa om bl.a. resultatet av granskningen. En sådan underrättelse kan, beroende på resultatet, avse en felaktig utbetalning. Eftersom en skatt eller en avgift som har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt eller ett för lågt belopp ska anses utgöra en felaktig utbetalning enligt 1 kap. 2 § granskningslagen, kan även en underrättelse om en sådan felaktighet enligt 3 kap. 5 § samma lag anses utgöra en underrättelse om en felaktig utbetalning.

Med åtgärder som har vidtagits med anledning av en underrättelse avses t.ex. ytterligare utredning eller granskning som myndigheten eller arbetslöshetskassan har utfört, eller fortsatt handläggning på annat sätt. Uppgift bör också lämnas om vad som har framkommit med anledning av åtgärderna. Om inga åtgärder har vidtagits bör uppgift lämnas om det.

Med resultatet av åtgärderna avses bl.a. om en granskning har lett till ett beslut om återkrav, om fortsatta utbetalningar har stoppats eller om en brottsanmälan har upprättats. Återkoppling om resultatet bör, i förekommande fall, även innefatta information om att en utbetalning har bedömts vara korrekt. Om myndigheten eller arbetslöshetskassan därutöver har ytterligare information om resultatet av ett beslut eller en brottsanmälan, t.ex. att en anmälan har lett till lagföring, så bör uppgift lämnas även om det.

Uppgiftsskyldigheten, som har sekretessbrytande verkan enligt 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), tar sikte på uppgifter om åtgärder och resultat, inte på handlingar. Det finns dock inget som hindrar att en myndighet eller en arbetslöshetskassa av praktiska skäl fullgör sin uppgiftsskyldighet genom att lämna över en handling, om förutsättningarna i övrigt för ett sådant utlämnande är uppfyllda.

Uppgifter ska lämnas på begäran av Utbetalningsmyndigheten. I samband med en sådan begäran ska Utbetalningsmyndigheten precisera vilka underrättelser begäran avser och vilka uppgifter myndigheten har behov av. De uppgiftsskyldiga myndigheterna och arbetslöshetskassorna

Prop. 2024/25:45 får i samband med detta ta ställning till om de uppgifter som begärs utlämnade omfattas av uppgiftsskyldigheten.

8.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem

3 a § Följande myndigheter ska, om de enligt annan författning har rätt att begära att få ta del av uppgifterna, få tillgång till uppgifter genom konto- och värdefackssystemet:

1. Skatteverket för att
 - utföra revision och annan kontrollverksamhet,
 - fullgöra Sveriges åtaganden att lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om beskattning eller andra avtal som medför en skyldighet att lämna upplysningar i skatteärenden,
2. Kronofogdemyndigheten för att
 - utreda om någon har egendom som kan tas i anspråk för utmätning, kvarstad eller betalningssäkring,
 - utöva tillsyn över meddelade näringsförbud,
 - fullgöra Sveriges åtaganden vid gränsöverskridande unionsförfaranden i fråga om kvarstad på bankmedel i mål och ärenden av privaträttslig natur,
 - lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om informationsutbyte mellan medlemsstaternas socialförsäkringsinstitutioner, och
3. *Utbetalningsmyndigheten för att genomföra fördjupade granskningar.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka myndigheter som ska få tillgång till uppgifter i konto- och värdefackssystemet. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Tredje punkten, som är ny, innebär att Utbetalningsmyndigheten får tillgång till uppgifter genom konto- och värdefackssystemet för att genomföra fördjupade granskningar. Tillgången till systemet motsvarar myndighetens s.k. frågerätt enligt 10 § lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Det innebär att Utbetalningsmyndigheten har rätt att ta del av uppgifter från kreditinstitut som avser en namngiven fysisk eller juridisk persons förhållande till institutet om uppgifterna är nödvändiga vid en fördjupad granskning enligt granskningslagen.

Sammanfattning av promemorian Kompletterande författningsförslag avseende Utbetalningsmyndigheten

Promemorian, som har tagits fram av Utredningen om inrättande av Utbetalningsmyndigheten (Fi 2022:01), innehåller kompletterande författningsförslag som innebär att Utbetalningsmyndigheten kommer att kunna få tillgång till fler uppgifter än enligt nuvarande regelverk. Förslagen innebär bl.a. följande. Det ska införas en ökad uppgiftsskyldighet för ett antal utpekade myndigheter samt arbetslöshetskassorna att lämna uppgifter om omständigheter som rör ett beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd. Uppgiftsskyldigheten syftar till att ge myndigheten mer information som behövs för dataanalyser och urval. Vidare ska det införas en ny skyldighet för myndigheterna och arbetslöshetskassorna att på begäran lämna återkoppling på Utbetalningsmyndighetens underrättelser om felaktiga utbetalningar. Återkopplingen avser uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av en enskild underrättelse och resultatet av åtgärderna samt under vissa förutsättningar uppgifter om en enskild aktör, ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter som förekommer i flera olika underrättelser. Därtill föreslås Utbetalningsmyndigheten få tillgång till uppgifter genom konto- och värdefackssystemet i sin verksamhet med fördjupad granskning. Tillgången ska avse sådana uppgifter som Utbetalningsmyndigheten har rätt att ta del av med stöd av 10 § lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Ett genomförande av förslagen förutsätter ändringar i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten och i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem.

Därutöver föreslås även ett antal förordningsändringar som bl.a. innebär att Utbetalningsmyndigheten ska få behandla fler uppgifter i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval samt att myndigheten ska delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den organiserade brottsligheten enligt lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2024.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

dels att 2 och 3 §§ och rubriken närmast före 2 § ska ha följande lydelse, *dels* att det ska införas två nya paragrafer, 11 och 12 §§, och närmast före 11 och 12 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Uppgifter av betydelse för utbetalningar via systemet med transaktionskonto

Uppgifter av betydelse för administrationen av systemet med transaktionskonto

De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto enligt lagen (2023:454) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera *utbetalningarna*.

2 §¹

De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto enligt lagen (2023:454) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera *systemet med transaktionskonto*.

3 §²

Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om

1. beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd,

1. beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd *samt de omständigheter som rör ett sådant beslut,*

2. kontaktuppgifter för fysiska och juridiska personer som omfattas av ett beslut om ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd samt uppgivna kontaktpersoner och ombud, och

3. arbetsgivare, intyggivare, kontaktperson, sökande och kontaktuppgifter till dessa, i de fall uppgifterna gäller arbetsgivarintyg.

Arbetsförmedlingen ska även lämna uppgifter om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen samt företrädare, kontaktpersoner och kontaktuppgifter för dessa.

Arbetslöshetskassorna ska även lämna uppgifter om ägande, ledningsuppdrag och annat engagemang i en näringsverksamhet som

¹ Senaste lydelse 2023:456.

² Senaste lydelse 2023:456.

Återkoppling på underrättelser

11 §

En statlig myndighet eller en arbetslöshetskassa som har mottagit en eller flera underrättelser om felaktiga utbetalningar från Utbetalningsmyndigheten ska på begäran av den myndigheten lämna uppgifter om

1. vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av en enskild underrättelse och resultatet av åtgärderna, samt

2. en enskild aktör, ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter som förekommer i flera olika underrättelser.

Uppgifter enligt första stycket 2 ska dock lämnas endast om Utbetalningsmyndigheten har ett särskilt behov av uppgifterna i sin verksamhet med dataanalyser och urval eller inledande och fördjupad granskning.

Rätt att meddela föreskrifter

12 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om verkställigheten av uppgiftsskyldigheten i 3–7 och 11 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2024.

Förslag till lag om ändring i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem

Härigenom föreskrivs att 3 a § lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §¹

Följande myndigheter ska, om de enligt annan författning har rätt att begära att få ta del av uppgifterna, få tillgång till uppgifter genom konto- och värdefackssystemet:

1. Skatteverket för att
 - utföra revision och annan kontrollverksamhet,
 - fullgöra Sveriges åtaganden att lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om beskattning eller andra avtal som medför en skyldighet att lämna upplysningar i skatteärenden, *och*

2. Kronofogdemyndigheten för att
 - utreda om någon har egendom som kan tas i anspråk för utmätning, kvarstad eller betalningssäkring,
 - utöva tillsyn över meddelade näringsförbud,
 - fullgöra Sveriges åtaganden vid gränsöverskridande unionsförfaranden i fråga om kvarstad på bankmedel i mål och ärenden av privaträttslig natur,
 - lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om informationsutbyte mellan medlemsstaternas socialförsäkringsinstitutioner.

3. Utbetalningsmyndigheten för att ta del av sådana uppgifter som omfattas av 10 § lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten inom ramen för fördjupad granskning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2024.

Efter remiss har yttranden inkommit från: Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Brottsförebyggande rådet, Centrala studiestödsnämnden, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket, Finansinspektionen, Företagarna, Försvarets radioanstalt, Försvarsmakten, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Linköping, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Inspektionen för socialförsäkringen, Inspektionen för vård och omsorg, Integritetsskyddsmyndigheten, Justitiekanslern, Kammarkollegiet, Kammarrätten i Stockholm, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Landsorganisationen i Sverige (LO), Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige, Revisorsinspektionen, Riksarkivet, Riksdagens ombudsmän (JO), Riksgäldskontoret, Skatteverket, Socialstyrelsen, Statens tjänstepensionsverk, Statskontoret, Svenska Bankföreningen, Svensk Försäkring, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges a-kassor, Säkerhetspolisen, Transportstyrelsen, Uppsala universitet, Västmanlands tingsrätt och Åklagarmyndigheten.

Yttrande har även inkommit från Sparbankernas Riksförbund.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Centrum för rättvisa, Funktionsrätt Sverige, Pensionärernas riksorganisation, Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar, Riksrevisionen, Stockholms universitet och Sveriges akademikers Centralorganisation (SACO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2024-10-02

Närvarande: Justitieråden Svante O. Johansson, Johan Danelius och Linda Haggren

Utökade skyldigheter att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

Enligt en lagrådsremiss den 26 september 2024 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten,
2. lag om ändring i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Joar Söderlind, biträdd av departementssekreteraren Magnus Petersson.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

2 §

I paragrafen regleras en uppgiftsskyldighet för de myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto. Förslaget innebär att uppgiftsskyldigheten utvidgas från att omfatta de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver ”för att administrera utbetalningarna” till att omfatta de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver ”för att administrera systemet med transaktionskonto”. Ändringen innebär ett förtydligande av att uppgiftsskyldigheten ska gälla de uppgifter som myndigheten behöver för att administrera hela systemet med transaktionskonto, inte endast utbetalningarna. Uppgiftsskyldigheten kommer, enligt vad som anges i författningskommentaren, gälla redan innan berörda utbetalningar har börjat administreras via systemet.

Enligt Lagrådet är det inte helt enkelt att förstå vad denna utvidgade uppgiftsskyldighet innebär och vilka ytterligare uppgifter det är tänkt att myndigheterna ska lämna. Så vitt framgått bör uppgifterna kunna omfatta både individrelaterade uppgifter och andra mer tekniska uppgifter. Uppgiftsskyldigheten enligt denna paragraf förutsätter inte heller någon uttrycklig begäran från Utbetalningsmyndigheten utan ska fullgöras på initiativ från de myndigheter vars utbetalningar administreras via systemet, trots att det är Utbetalningsmyndighetens behov som ska vara avgörande för när skyldigheten inträder.

När den nuvarande bestämmelsen infördes angavs i författningskommentaren att även om det inte skulle krävas någon uttrycklig begäran i varje enskilt fall skulle en rutinmässig överföring av uppgifter alltid behöva föregås av någon form av begäran eller kontakt från Utbetalningsmyndigheten i anslutning till att en rutin för överföringen upprättas. Vidare angavs att Utbetalningsmyndigheten, i samband med en sådan begäran eller kontakt, får precisera vilka uppgifter som myndigheten vill få del av och med vilken regelbundenhet detta ska ske. Den utlämnande myndigheten får i samband med detta ta ställning till om uppgifterna omfattas av uppgiftsskyldigheten och ska lämnas ut (prop. 2022/23:34 s. 194).

Lagrådet anser att det bör förtydligas i författningskommentaren hur det äldre förarbetsuttalandet ska tolkas i förhållande till de nya uppgifterna som inte nödvändigtvis behöver vara individrelaterade.

Förslag till lag om ändring i lagen om konto- och värdefackssystem

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Finansdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 november 2024

Närvarande: Busch, ordförande, och statsråden Svantesson, Ankarberg Johansson, J Pehrson, Jonson, Forssmed, Tenje, Forssell, Slottnér, M Persson, Wykman, Malmer Stenergard, Kullgren, Liljestrand, Brandberg, Carlson, Pourmokhtari

Föredragande: statsrådet Svantesson

Regeringen beslutar proposition Utökade skyldigheter att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten